

השליח

בקרב אנשי הצמרת של תנועת-העבודה היו אישים שונים שמבחינות רבות היו "בנים חורגים" במשפחת המנהיגות הציונית מזרח-האירופית. ייחודם בא להם משתי תופעות: "פוסט-אסימילאטוריות", כלומר הודהות עם הרעיון הציוני אחרי שלב של התבוללות רוחנית וחברתית (ז'בוטינסקי, למשל), ומור-צא גיאוגרפי-תרבותי שונה לגמרי מן הרקע מזרח-האירופי של אנשי ארבע ה"עליות" הראשונות במגין המקובל. אִנְצו סירני היה ציוני "פוסט-אסימילאטורי" שבא מתוך מור-רשת איטלקית-פטריוטית. בחירתו בציונות היתה תוצאה של בחירה אישית הקשורה בהשפעות קרובות. רק כך אפשר להסביר מדוע היה אחד מבני סירני למנהיג קומו-ניסטי איטלקי ואילו השני, אִנְצו, עבר מהערצה קצרת-זמן לרעיונות הלאומניים-הסינדיקליסטיים של ד'אנונציו אל הציונות הסוציאליסטית.

רות בונדי, הביוגרפית של אִנְצו סירני, עש-תה מלאכת שיחזור מעולה ומפורטת כדי לנסות ולהבהיר את הרקע והסיבות למהפך נפשי ואידיאולוגי זה, ואם אין בכותה להציע תשובה מספקת הרי אין זה מתוך קוצר-יד. אין אנו גורסים את המגמה התובעת חשי-פה טוטאלית וניהוח פסיכואנליטי של הד-מות שהיא נושא הביוגרפיה, לא מטעמים של פוריטאניות—שהתביעה לחשיפה היא כנראה הריאקציה עליה—אלא מנימוקים תו-עלתיים-אמפיריים יותר. קשה להאמין כי השפבתו של נשוא הביוגרפיה על ספת הפסי-כיאטר-הביוגרף עשויה לפתור בצורה מספ-קת חידה אנושית-אישית, ולכן מוטב לא לראות בפסיכואנאליזה מפתח-קסם לאישו-תה של דמות היסטורית. תפקידה של ביו-גרפיה טובה הוא לשחזר במירב המהימנות את מעשיה של הדמות, את עולמה הרוחני המתגלה מדברים שאמרה או כתבה, לעמוד על הזיקה בין עולם רוחני זה לבין העשייה

עון שמישהו מבני דורו של מולייר דאג לשוות מימד טראגי לחיי גאון הקומדיה... (ע' יג).

המסה ה"זהירה" של דורמן, מלבד הידיעות המסודרות שהיא מוסרת על הביוגרפיה וה-ביבליוגרפיה של מולייר, מלמדת, דווקא בסגנונה הנייטרלי, עד כמה קשה הגישה אל אותו גאון הקומדיה, שבעצם לא הובן עדיין כראוי. אותה "תעלומת מולייר" מחלק דורמן לביוגרפיה, למקורות הביבליוגרפיים לחייו של האמן, וטוען כי "...נכשלו מאמצי-הם של ביוגרפים... לפענח את הסתומות בחיי מולייר" (ע' ז). החלק השני הוא הרקע ההיסטורי והספרותי-האמנותי לצמיחתו של מולייר. כאן שוב מתבקשת שאלה "פילוסו-פית": באיזו מידה צמח מולייר מתוך תקור פתו, ובאיזו מידה פרץ את גבולותיה ביצי-רתו ובאורח-חייו.

עיקר משקלו של המאמר מונח בצד הקומד-יות ה"גדולות", בהן קורא מולייר דרור לסגנונו העצמאי: "הענוגות הנלעגות", "בית-הספר לנשים" וה"בקורת" עליו (ב- "בקורת על בית-הספר לנשים" מסכם מולייר את התיאוריה התיאטרונית שלו בצד בקורת חריפה על אויביו). "דון ז'ואן" ו"טארטוף" מהווים חטיבה אחת, מהיותם בקורת על הכנסיה והדת. שאר מחזותיו של מולייר עומ-דים בסימן "החולה המדומה" מחזה שהוא כציון-דרך אחרון שלו.

ההתעלמות הבולטת מאד מ"שונא-האדם", המוזכר במסה רק בקיצור נמרץ (ע' נו), יו-תר משהיא מוצדקת הריהי מובנת, שכן היתה פוגמת בדימוי ה"מרדני" של מולייר; "שו-נא-האדם" כמעט אינו משעשע וידוע כי נכתב על רקע מחזות שעוררו סערה בשעתו, ולא היה פנאי להתעמק בפסבדו-טראגדיה הגאונית, שבעיני רומנטיקנים כגיתה היתה מבשרתה של פסיכולוגיה חדשה ובחינת מהפכה בחיי-הרוח האירופיים.

למי שמתמצא אך מעט במולייר תהיה המסה לעזר רב. על-פיה ועל-פי טעמו שלו יוכל לעצב לעצמו את "מולייר" שלו—הליצן סק-אפן או הדמות של "שונא-האדם".

ב. צ.

* רות בונדי: השליח/חייו ומותו של אִנְצו סירני; עם עובד/אפקים, 1974; 437 עמ'.

"השורה השניה", גם אם בכשרונותיו ובברק האישי לא נפל מהם בהרבה. רות בונדי עומדת על צירוף היסודות באי-שיותו של סירני, שלא התלכדו לכדי מיקשה אחת אלא שהדינאמיקה שלהם יצרה אישיות ססגונית, מרתקת, רבת-חיות, שדרכה האידי-אית ושליחויותיה מעמידות פרק חשוב ב-תולדות התנועה הציונית ותנועת הפועלים הארצישראלית. דומה כי לא אטעה אם אומר שהבחירה "נפלה" כאן (לא מעט בסיועם ותמיכתם של ידידי אנצו סירני ומשפחתו, שלא התערבו בתהליך הכתיבה) על דמות שהיא "נושא" מובהק לביוגרפיה, וכי רות בונדי הבינה כבר בתחילת התהליך של איסוף החומר כי אסור לה להפוך את פרשת-חיו של אנצו סירני לביוגרפיה יבשה, גדושה בנוסח המקובל. התוצאה: אחת הביוגרפיות השלמות והנוחות ביותר לקריאה שקמו לנו עד כה—ואולי גם, יש לקוות, אות ועדות לצורך בביוגרפיות (סימן לכך, ההצלחה המסחרית של הספר) בעידן זה של אוטוביו-גרפיות, שיש להתחיל במילוי כפרויקט תר-בותי-חינוכי ראשון-במעלה במדינת-ישראל. ש. י.

אחדות-העבודה

מרכזיותה של תנועת-העבודה הארצישראלית בתולדות הציונות ובהיסטוריה הישראלית לית החדשה מפנה אליה בדרך הטבע את המחקר ההיסטורי. כך זוכה הקורא בתקופה האחרונה לספרי-ההיסטוריה חדשים גם על פרשיות שכבר נכתב עליהן הרבה, מתוך גישה מחקרית אנאליטית ואקדמית. בחוברת "קשת" נח כבר צוין לטובה חיבורו של אל-קנה מרגלית על "השומר הצעיר". עתה לפ-נינו עבודת-דוקטור נוספת שהפכה ספר התורם לא רק להבהרת העבר הקרוב אלא גם להבנת ההווה. זאת ועוד: דרכה של

ולהצביע על האופנים בהם השתקפה הדמות בעיני בני הדור, ידידים ויריבים כאחד. בב-יוגרפיה, הדמות היא הגיבור ולא התקופה, ואין הביוגרפיה צריכה לנסות "להציג" לפ-נינו תקופה או דור אלא לראות את התקופה בעיני הדמות ולנסות לקבוע את מקומה של הדמות בתוך התקופה.

דומה כי רות בונדי היתה ערה לקשיים, ללב-טים ולבעיות. חלק מהם פתרה בהצלחה וב-עיקר הקפידה היטב להישמר מביוגרפיה די-דאקטיב, זהירה, גדושה פרטים המעלימים את העלילה ומתעלמים מרובדים שונים בד-מותו של נשוא הביוגרפיה, מאורות וצללים גם יחד. בדרך-כלל צריך הביוגרף לגלות נטייה—בין חיובית בין שלילית—לדמות שאת חייה הוא משחזר, אך הנטייה אסור לה ל-הביא לידי ניפוי של החומר ההיסטורי אלא רק לאינטרפרטציה שלו. אם יש חסר בביו-גרפיה זו הרי זהו אותו חסרון שהמחברת מרגישה בו: החסרון בניתוח נתחני ובקרת של כתביו ומפעלו ההגותי המגוון של סירני, שעסק בכשרון במארכס הצעיר, באימפריא-ליזם הבריטי ובפאשיזם האיטלקי, בצורה שיש בה ענין רב גם כיום.

כעסקן ציוני וכמנהיג ציוני היה אנצו סירני איש העשייה החד-פעמית. רוצה לומר שלא הציב לפניו מטרה מוגדרת וחתר להגשימה, שלא התרכז במעשה אחד אלא פיזר חילו במעשים שונים, ושמעשיו לא נגזרו בהכרח זה מזה ולכן לא יצרו בהצטרפם רצף-של-עשייה הבונה קריירה פוליטית. חוסר ריכוז זה קשור בלי ספק באפיו, בנטיותיו האי-שיות, באהבת-הפעולה שלו, שלא היתה הר-פתקנות לשמה אלא אהבת השירות והשלי-חות הציבורית מתוך תודעה היסטורית ותחו-שת-גורל, בחוסר-משמעת ובעצמאות אישית. העשייה החד-פעמית שלו מלווה הצלחות חשובות (הקמת גבעת-ברנר, בניגוד לדעתם של המוסדות המיזבים) וכשלונות. בניגוד לחבריו בצמרת "אחדות העבודה", כד. בן-גוריון למשל, לא היה סירני פוליטיקאי מוב-הק, אך גם לא זכה לעמדת-השפעה אידיאית ומוסרית "לא ממוסדת", כמו ברל כצנלסון או טבנקין. מבחינה זו היה במפלגתו איש

* יוסף גורני: אחדות-העבודה (1919—1930) / היסודות הרעיוניים והשיטה המדינית; הוצ-את אוניברסיטת תל-אביב והקיבוץ המאוחד, 1973; 459 עמ'.